

Pavel POPA
Institutul de Filologie al AȘM
(Chișinău)

SEMNIFICAȚIA CUTUMIARĂ A RITULUI
NUPTIAL DE INIȚIERE *PEȚITUL*

Customary signification of the wedding initiation rite of *Wooing*

Abstract. This article investigates the symbolistic of the wedding initiation rite of *wooing* as a preliminary custom of the wedding ceremony. We emphasize the customary signification of a new family creation, highlighting the actants, the functionality, the structure and the poetry of *wooing*. We also investigate the *wooing* as a initiation rite in the passage of young lovers from the status of singles to that of husband and wife, from the profane world to the divine one. This article highlights the modifications of the ritual scenario of the *wooing* and concludes on the current state of the researched custom. Finally we come to the conclusion that in some localities (especially in the south of republic) it has retained its originality, in others it has importance only for the main actors and their families. However, the *wooing* still perpetuates its role and importance for the new families creation.

Keywords: *wooing*, initiation rite, symbol, wedding ceremony, profane, divine, marriage broker/matchmaker, oration.

Investigând valoarea cutumiară a ritului nupțial de inițiere *pețitul*, am constatat că acesta reprezintă un act ceremonial care, și în prezent, tănuiește o mulțime de motivații și simboluri nedescoperite sau puțin cercetate. Toate acestea joacă un rol esențial în viața tinerilor, fiind strâns asociate cu universul, familia și sacralitatea.

În scopul respectării unor principii semnificative pe care se bazează viața omului, cum ar fi: coabitarea îndrăgostiților de sex opus în calitate de soț și soție, căsătoria, crearea familiei, nașterea de copii etc., tinerii recurg conștient la tradițiile populare nupțiale. Unul dintre cele dintâi rituri nupțiale care le asigură calea spre a realiza întâiul pas către căsătorie este *pețitul*, în baza căruia tinerii întemeiază o comuniune viabilă ce simbolizează unirea și dragostea reciprocă. Totodată asigură trecerea de la statutul de fată/flăcău la cel de căsătoriți, aceasta facilitând și traversarea lor din lumea profană în cea divină.

Etimologia verbului *a peți* are rădăcini în limba latină – *petere*, având în limba română sinonimele: *a cere*, *a împeți*, *a stărosti*, *a întocmi* ș.a. Potrivit constatărilor marelui cărturar Dimitrie Cantemir, *pețitul*, ca ritual de inițiere a noii familii, putea fi celebrat dacă: „unui flăcău îi place o fată” [1, p. 195] și este pregătit să-și negocieze viitoarea căsătorie. O altă definiție a *pețitului* ca act ceremonial nupțial ar putea fi și următoarea: „a cere o fată în căsătorie pentru altcineva sau pentru sine (prin intermediul părinților

sau rudelor fetei)” [2, p. 676]. Oamenii preocupați de această îndeletnicire, în popor mai sunt numiți printr-un cuvânt de origine latinească: „peșitori, adică *petitores*” [1, p. 195].

Prețioase informații privind desfășurarea ritualului *peșitul* găsim în cercetările folcloriștilor: D. Cantemir, S. F. Marian, E. Sevastos, T. Burada, O. Bârlea, R. Vulcănescu, D. Pop, I. H. Ciubotaru, S. Ciubotaru, A. Hâncu ș.a.. Studiile acestora relevă că „peșitorii” se divizează în două categorii: 1. Care peșesc în numele altui bărbat (adeseori flăcău) o fată, tradițional, adresându-se părinților ei, în lipsa acestora, recurgând la frații, surorile mai în vârstă sau la cele mai apropiate rude; 2. Care peșesc pentru sine, mirele personal cere mâna fetei de la dânsa și de la părinții ei pentru a se căsători. Menționăm că peșitorii sunt, de obicei, bărbați, dar se întâlnesc și femei, de exemplu: în arealul pruto-nistrean se practică și metoda când o femeie face cunoștință la două persoane de sex opus, necăsătoriți sau divorțați, pentru a întocmi căsătoria lor.

Ca „peșitul” fetei să aibă un rezultat pozitiv, peșitorii, în primul rând, se vor strădui să afle intențiile părinților tinerei prin intermediul rudelor, prietenilor, vecinilor, ca să nu „pătească rușinea”. De asemenea, ei nu fac public acest eveniment, deoarece, în caz de refuz, tânărul este supus unor înjosiri din partea comunității. Când are două și mai multe nereușite se consideră că acesta este bolnav psihologic/ fizic sau că părinții nu-i acceptă aleasa din diverse motive.

În Republica Moldova, ca și în alte zone etnografice românești, grupul format din 2-3 peșitori este condus de către *staroste* – simbolul încrederii și al siguranței. *Încrederea* exprimată alesei viitorului mire și părinților ei simbolizează credința și sinceritatea personală a tânărului față de jurământul lui în dragoste și fidelitate.

În mentalitatea populară există credința că totul se întâmplă *de la sine*, adică peșitul sau cererea în căsătorie vor avea loc doar atunci când persoanei îi este *dat, prescris de Dumnezeu* sau când *îi va veni timpul*. Peșitul avea loc când mirele întrunea o vârstă acceptată de societate și era considerat drept „semn social, având corelativul în semnul împărat, care nu mai are, în acest context, valoare socială; el este un semn social, pentru că el domină și dă sens întregului ceremonial al nunții” [3, p. 429], chiar dacă au fost înregistrate și cazuri când părinții se înțelegeau între ei din timp, ca la momentul convenit să contribuie la căsătoria copiilor.

Despre vârsta persoanelor care pot fi peșite sau în cinstea cărora are loc peșitul, Dimitrie Cantemir comunică următoarele: „Moldovenii își însoară copiii la vârsta la care trebuie să se facă, după legile bisericești, cununia” [1, p. 195]. Conform canoanelor Sfintei Taine a Cununii, tinerii pot fi nunțiți doar atunci când le permite vârsta matrimonială, în caz contrar, peșitul este considerat o imoralitate. Potrivit celor exprimate anterior, menționăm că acum o sută de ani *peșitul* putea fi realizat pentru fetele de 15-20 de ani și băieții – 18-30 de ani. În prezent, fetele se căsătoresc între 20-30 de ani, iar holteii – 25-35 de ani, uneori și mai târziu, chiar dacă în mentalitatea populară sentimentul de dragoste nu este marcat de vârsta actanților, ci de particularitățile fizice ale persoanei iubite: „*Dragostea de unde-ncepe,/ De la ochi, de la sprincene,/ De la buze rumenele,/ De la gâtul cu mărgel/ Și degete cu inele*” [4, p. 3].

Mai des, românul și-a pețit persoana-pereche corespunzătoare statutului său social, tradițional, se zice că: *după sac și cârpală* ori *s-au luat un bou și-o bele*, sau românul își ia nevasta „tot de-o baie cu el; așa feciorului de fruntaș, nu-i șede să ia față de jitar sau vreo alta de neam prost, ci fiecine trebuie să tragă la tepla lui” [4, p. 31], căci *ce ți-i scris în frunte ți-i pus*. Ținând cont de cele exprimate anterior, tânărul va pune preț pe vița de origine a iubitei sale – să fie din una aleasă, din neam de omenie, din gospodari, pentru că tot ei știu să spună în ziceri populare: „*Vița de vie/ Tot învie*” [5, p. 8] ori: „femeia e ca și salcia, unde n-ai sădi-o, acolo se prinde”.

Conversația dintre părinții domnișoarei și pețitori este construită cu intenția de a-i convinge pe aceștia să dea fata după flăcăul lor, chiar dacă ei motivează că în casa lor nu se găsește un astfel de vânat și că *ciuta* ar putea fi ascunsă pe la vecini. Drept dovadă celor afirmate, ei prezintă pețitorilor o „babă bătrână, urâtă, îmbrăcată în zdrențe, întrebându-i și îi întrebă dacă aceasta e ciuta pe care o urmăresc. Pețitorii răspund: «nu!»” [1, p. 196]. În tradiția nupțială, persoana deghizată în mască-costum antropomorfă de *babă bătrână* simbolizează trecerea fetei într-o altă fază a existenței sale – căsătoria, dar și înțelepciunea acumulată în baza experienței de viață. De asemenea, bătrâna este înzestrată cu puteri magice benefice, deci „conotațiile babei respective nu sunt puterea negativă” [6, p. 49], ci dimpotrivă, prin costumul, mimica și dansul improvizat în momentul respectiv personajul are un caracter satiric, plăcut. Prin urmare, masca babei era una comică care avea sarcina de a realiza mai mult un „rol de mimesis, de instrumente de bucurie morală a defectelor fizice” [7, p. 26], de a reduce din tensiunea dialogului susținut de actanții în cauză. Menționăm că babele în tradițiile etnofolclorice de familie erau considerate cele mai experimentate persoane – moașe, doftoroaie, sfătuitoare și vrăjitoare pricepute.

Semnificativ este faptul că pețitorii evocă alegoric exteriorul *ciutei* (fetei mari sau a vânatului), descriindu-i portretul: „are plete bălaie, ochi de șoim, dinți ca șiragul de mărgele, buze mai roșii decât cireșile, trup ca de leoaică, pieptul ca de găscă, gât ca de lebădă, degetele mai netede decât ceara și fața mai strălucitoare decât soarele și luna” [1, p. 196]. Comparația *are plete bălaie* vorbește despre culoarea galbenă a părului fetei. Această culoare posedă o semnificație diversă – simbolizează: 1. dragostea, optimismul și iluminarea; 2. ura, lașitatea și egoismul. Pletele bălai ale fetei se asociază cu o revărsare a razelor solare ce străbat cerul având puterea divinităților. Este culoarea vieții și a veșniciei, simbolul tinereții, tot așa cum aurul simbolizează metalul nemuririi. Fiind culoarea spicului pârguit, simbolizează cromatica toamnei, a holdelor de grâu copt. Părul mai este numit și podoabă capilară, iar capul este considerat sacru și încoronat cu un spirit „sensibil la orice vătămare sau lipsă de respect” [8, p. 199]. Lungimea pletelor simbolizează puterea spirituală oferită omului de către Preaînalt, iar libertatea (despletit) părului semnifică dăruirea sa către Dumnezeu și este apreciat drept simbol sexual. Imaginea ciutei cu plete bălai întruchipează amabilitatea, iar mirele a cărui aleasă poartă această podoabă capilară are tendința de a se sacrifica pentru dânsa, ea simbolizând idealul lui. Nu întâmplător în tradiția noastră există credința

că sunt norocoși și cei care „albesc de tineri” [9, p. 252]. *Ciuta* în tradițiile folclorice, este asemănătoare cerbului care pune accentul pe multe conotații simbolice arhaice, „pe firul cărora coborâm spre mituri de factură cosmogonică, spre imagini ale ființelor primordiale <...>, protectoare ale tinerilor în pragul consacrării și trecerii de la un mod de viață la altul” [10, p. 141].

Asocierea ochilor fetei cu „ochi de șoim” scoate în evidență agerimea și frumusețea lor. Ei sunt principalul vinovat în toate nenorocirile ființei îndrăgostite și simbolizează organul atotputernic al iubirii: „Ei subjugă, varsă foc, vorbesc, ucid, rănesc și vindecă în chip miraculos. Podoabă a corpului, ochii sunt, în același timp, principalul canal de comunicare între microcosmos, o adevărată fereastră a sufletului deschis spre alterate și spre lumea Erosului atotputernic” [11, p. 15].

Comparația „pieptul ca de găscă” întruchipează unele asemuiuri ale frumuseții chipului miresei cu unele imagini zoomorfe, cum ar fi *gâsca*. În obiceiurile nuptiale *gâsca* este simbolul fetei de măritat și al vigilenței pentru că, pe timpuri, la Roma, găștele au salvat Capitoliul de invazia galilor. În tradiția populară românească lor le sunt atribuite proprietăți apotropaice: „înainte de prima baie a copilului, se scaldă o găscă albă, ca să nu se lipească farmecele de el” [12, p. 68].

Comparația „gât ca de lebedă” pune accentul pe grațiozitatea *lebedei* și simbolizează mândria, cumișenia ei. În conexiunea sa cu apa, pasărea respectivă simbolizează fluiditatea, trecerea timpului. Printre principalele semnificații simbolice ale lebedei, există și cel al parteneriatului, al cuplului, pentru că unitatea formată dintre mascul și femelă rămâne pe toată viața. Loialitatea lebedelor este arhicunoscută, încât renumita imagine a două lebede ce plutesc pe apă și își apropie gâturile formând o inimă a devenit un simbol internațional al fidelității. Devotamentul lor este exprimat prin susținerea totală a unuia față de celălalt: își construiesc cuibarul și clocesc împreună, se aprovizionează reciproc cu mâncare, poartă grijă de venirea puilor pe lume, îi învață să-și dobândească hrana și să se descurce în viață. Când unul este în primejdie, celălalt, pentru a-și salva partenerul, este gata de sacrificiu total. Dacă unul dintre ei moare, celălalt va trăi în singurătate până la apusul vieții sale. Întâlnită în basmele, legendele și colindele noastre, lebedă apare și în tradițiile etnofolclorice de nuntă în postura de „metamorfoză a unei fete. În această calitate, ea poate deveni simbolul iubitei, al logodnicei sau miresei” [12, p. 87].

Imaginea fetei este revelată în mare parte prin comparații simbolice în momentul întâlnirii ei cu peștorii – *fața mai strălucitoare decât soarele și luna*. Expresivitatea feței tinerei este comparată cu strălucirea soarelui. Fața omului, în orice împrejurare, mai mult sau mai puțin fericită, a exprimat gândurile și sentimentele lui, iar îndreptând chipul spre lumină „poate deveni strălucitor” [13, p. 385]. Luciul feței simbolizează fertilitatea și luminozitatea ei pentru că soarele este: „sursa și, concomitent, întruchiparea luminii diurne”, iar luna fiind lipsită de lumină, deci și de strălucire este o reflecție a soarelui și totodată simbol al ritmurilor biologice: „astru care crește, descrește și dispăre, a cărui viață este supusă legii universale a devenirii, a nașterii și a morții” [13, p. 542].

La replica părinților că un astfel de vânat lipsește în gospodărie, pețitorii îi atenționează de agerimea câinilor, care le-au oferit semne de încredere că *ciuta* este tănuită undeva aici. Simbolistica *câinelui* are conotație pozitivă legată de credința, tovărășia, protecția și măiestria lui în vânătoare. În cele din urmă, părinții își prezintă fata doar atunci când pețitorii se laudă cu puterea și armele lor. Pentru a putea face schimb de inele, ei cheamă preotul localității sau pe cei mai vârstnici vecini, în așa mod atribuind evenimentului caracter oficial. După aceasta „părinții ascund îndată fata și se întinde masa, la care, înainte să se scoale, se hotărăște ziua nunții” [1, p. 196].

Etnologul S. Fl. Marian în lucrarea *Nunta la români* concretizează momentul când feciorul care dorește să se căsătorească va obține prin starostii săi cuvânt de la părinții fetei și de la fată, și într-o zi de joi sau de duminică, seara, va organiza pețitul. Aici, flăcăul însoțit de părinții săi, staroste, rude, toți împreună vor peți „pe aleasa sa și nemijlocit, după pețire, să facă și așezarea” [14, p. 87]. În comparație cu cei din Ardeal, Maramureș etc., pețitorii basarabeni purtau ploști, sticle, grafine cu vin, mai rar, cu rachiu. Intrând în casa fetei, ei puneau vasele pe masă – semn ce exprimă acordul lor la consumarea băuturii din vasele respective. Dacă gospodarii casei întorceau băutura adusă, atunci, se socotea că fata și părinții ei nu sunt de acord cu propunerea mirelui. Când totul decurgea bine, vasele cu băutura rămâneau la casa socrilor mici, simbolizând înțelegerea lor. Când fata era din alt sat, se mai organiza o vizită numită *înțelegerea*, care avea scopul ca ambele părți să cadă de acord în privința zestrei.

Orația de început a ritului respectiv este întreținută de către staroste în forma unui dialog cu tatăl fetei. Deci înțelegerea la pețit are loc între bărbați, mai rar între femei: pentru că masculul „emite puterea vieții” [13, p. 568] și, tradițional, lui îi aparține decizia finală.

Orația pețitului ne oferă asemuirea chipului fetei cu *floricica*, *floarea mândră de rai*, *floarea de grădină*, *floarea de munte* ș.a. De exemplu, fata de care s-a îndrăgostit tânărul este: „*O floare mândră de rai,/ Care-a-nflori-nfloare/ Și din zi în zi, ce mergea/ Tot mai mândră se făcea,/ Dar de rodit nu rodea*” [14, p. 87]. Această asemănare evidențiază un șir de trăsături comune: virginitate, gingășie, frumusețe – mesaje cu o simbolistică specifică atât florii, cât și viitoarei mirese. Deci fata de măritat, prin înțelepciunea, frumusețea și virginitatea sufletului ei simbolizează floarea gata de rodit, iar sufletul este virgin doar atunci când: „este gol <...>, gata să primească sămânța divină” [13, p. 386]. Ipostaza respectivă reprezintă dorința sufletului inocent al fetei de a se căsători cu iubitul/împăratul – simbolul stabilității și al echilibrului în familie. Fata bună de măritat va deveni mireasă când va accepta „influxul iluminator al Soțului” [13, p. 387], în caz contrar, nu va rodi niciodată. Fiind asemuită cu floarea, ea reprezintă simbolul statorniciei pentru că prin căsătorie devine femeie care dă naștere copiilor. Casa mirelui este comparată cu palatele domnești/împărătești mari și luxoase: „*Că noi am venit/ Floarea s-o luăm/ La curți s-o ducem,/ La curți mari, domnești,/ Curți împărătești*” [14, p. 88]. Prin termenul *curți* vom subînțelege casa mirelui care reprezintă cetatea, templul situat în centrul lumii care întruchipează „ imaginea universului” [13, p. 193]. Foarte des domnișoara

este identificată cu o floriceică – plantă componentă a vegetalului sacru, care evidențiază simbolic: „făpturi mitice, relevatoare a hierofaniei vegetale și care, de asemenea, denunesc metamorfoza în plante a unor divinități, oameni considerați sfinți” [15 p. 64]. Asemănarea respectivă este întâlnită în mai multe orații, de exemplu: „*Am auzit cî la această casî/ Esti o floari frumoasî/ De-nflorit înflorești/ De rodit nu rodești./ <...> Și am vinit sî luăm/ Această floari/ <...> Acolo di înflorit a înflori/ Di rodit a rodi* (Cașunca – Florești) [16]; „*Ș-am auzât cî la dumeavoastri-n casî/ Esti o floari frumoasî/ Di-nflorit înflorești./ Da di rodit nu rodești*” (Cuhureștii de Jos – Camenca) [17]; „*S-o ducem la împărat/ Acolo să înflorească*” (Berezloji – Susleni) [18]; „*Dar nunul cel mare/ <...> Aicea zări/ O floriceică-frumoasă/ Și văzând că nu înflorește./ Nici nu rodește./ Nici locul nu-i priește./ Ci mai mult se ofelește./ Ne-au trimăs pe noi șase lincani/ <...> Ca floriceica s-o luăm/ Și la împărat s-o ducem*” (Redi-Cereșnovăț – Soroca) [19]; „*Cî împăratul nostru pi aicea a îmblat/ Și pisti asta floari o dat./ Și s-a sfătuit cu sfetniși bătrâni/ Să o ieie din grădina domnească./ Și s-o ducî în grădina împărătească./ Mai frumos sî-nflorească./ Rod pi pământ să mulțască/ Ca să ne fii cinsti/ Nănașilor și nouî tuturor fraților*” (Gribova – Râșcani) [20]; „*Ne-am abătut și noi pe la această casă./ C-am auzit c-aveți o Lină Cătălină –/ Floare de grădină./ Ea de-nflorit înflorește./ De-mpodobit se-mpodobește./ Da de rodit nu rodește./ Dar la noi dacă-ți da-o./ Ea de-nflorit a înflori./ De rodit a rodi*” (Valea Mare – Fălești) [21]; „*Ș-am auzit că aveți/ Lină, Cătălină./ Floare din grădină./ Noaptea nu-nflorește./ Ziua nu rodește./ Numai se vestejește./ Da D-voastră, când îți lua-o la munții cărunți/ Și-ți da-o la ceilalți părinți./ Cinste ar fi tuturor fraților/ Și Dumnevoastră, nașilor*” (Chirileni – Fălești) [22]; „*Împărățelul nostru/ <...> Și-o văzut la această casă/ O stea frumoasă (luminoasă)/ Și ne-o ales pe noi./ <...> S-o săpăm din rădăcină./ S-o mutăm în altă grădină./ Căci aici cât o șazut./ De înflorit n-o înflorit/ Și de rodit n-o rodit./ Dar acolo de-nflorit va înflori/ Și de rodit va rodi./ Și pomana părinților va fi./ Amin și-un păhar de vin/ Și la cai câte-o năframă de mătasă/ Să fie de la această mireasă*” (Pleşeni – Leova) [23]; „*Și am venit la dumnevoastre./ Căci am auzit./ Căci aveți o zină –/ Floare de grădină./ De-n florit –/ Înflorește./ De rodit –/ Nu rodește./ Și am venit cu târnacoape/ De arjint./ S-o săpăm din pământ./ S-o sădim în grădina crăiasă./ C-acolo să vețuiască./ Căci acolo/ De înflorit/ Va înflori./ De rodit/ A rodi/ Și pomana la părinți/ În veci va fi*” (Cotiujenii Mici – Lazo) [24].

În viziunea noastră, asocierea frumuseții fetei cu cea a florii are conotații mai mult artistice. Femeia-floare simbolizează dragostea și armonia. Relațiile prin care ciclul vieții fetei este legat de cel al florii, precum și etapele comune prin care trec ambele, sunt întâlnite și în orațiile de pețire. De exemplu, ipostazele simbolice ale miresei, cum ar fi: căprioara, ciuta, zâna, crăiasa, împărăteasa, sunt relaționate și cu metamorfozele vegetale, pentru că fata, precum floarea, nu poate rămâne în același stadiu, ci, urmând această etapă de pregătire, trece într-o nouă stare: floarea să dea rod, fata să devină nevestă, iar mediul existențial – grădina părinților – trebuie schimbat cu cel al „curții împărătești a mirelui, imaginea hiperbolizată a noului cadru habitual” [25, p. 189].

Pentru a organiza peșitul, era nevoie de a alege o zi din cele două – joi sau duminică. Joi este considerată cea mai norocoasă și benefică în dragoste zi a săptămânii care protejează holdele de dezastre naturale și soții de supărări și boli. Este ziua încrederii, comunicării și relaționării în comunitate. Ziua de duminică este închinată Soarelui și are două semnificații importante – ziua de început, dar și ziua de sfârșit a oricărei săptămâni. Conform originii, este considerată ziua timpului sacru cu conotații legate de Învierea Mântuitorului. În această zi se fac nunți, se perfectează tocmeli, se încheie acte de întemeiere, urice etc.” [3, p. 222].

Analizând peșitul, am sesizat tripla lui semnificație: 1. *o negociere*; 2. *o înțelegere, care reprezintă temelia riturilor de separare de vechea familie*; 3. *o sărbătoare*. În scopul confirmării existenței celor trei semnificații funcționale prezentăm următorul exemplu: la românii din com. Dunaevka, reg. Melitopol (Ucraina), „peșitul pentru consăteni era o sărbătoare, starostele și peșitorii, dar și părinții fetei, se îmbrăcau și se împodobeau în costume de sărbătoare, purtau în mâini sticle sau ploști umplute cu băutură. Dialogul dintre staroste și părinții fetei de multe ori se începea cu o glumă din partea starostelui, dar foarte bine înțeleasă de părinții fetei: «Am auzit c-aveți o gițacă di vândut». La această întrebare, răspunsul nu se dă imediat, se răspunde în doi peri («pilduiesk»). Mama fetei o întreabă dacă vrea să fie vândută. Starostele: «Grăiți-vă ci aveți di grăit și socotiți-vă». După ce, în sfârșit, se răspunde starostelui că «gițaca-i de vânzari», urmează târgul” [26, p. 221]. Flăcăul care dorește să se căsătorească: „și aleje un staroste, care are rolul de a face toate negocierile cu părinții fetei în favoarea viitorului mire (să-l laude, să-l prezinte ca pe cineva cu o reputație bună și ca pe un om bogat). Într-o zi, anumită zi, merje starostele la părinții fetei cu pricina și întrând spune: – Buna sara! Cumătru, da am auzit cî ai o mânăzâcî di vândut acolo. Gazda răspunde: – Dacî ni-o chica un negustori bun și s-a pute împăca din preț cu dânsa, apoi a lua-o” (Gribova – Râșcani) [27]. Uneori la peșit „merge și mirele care așteaptă pe undeva afară. Și dacă se înțeleg (starostele cu părinții fetei), apoi poate intra și el în casă sau cel puțin vine la dânsu fata. Aici pun zi de logodnă” (Gribova – Râșcani) [28]. Înainte de a merge cu peșitul se alegea starostele care mergea la *părinții fetei*. Starostele spune c-a venit cu-n mire sau simbolic: „– Am auzit că ai o juncă de vândut? N-o vinzi?” sau: „– Am auzit c-ai un stog di fân di vândut?” (Rublenița – Soroca) [29]. În unele localități din nordul republicii, *peșitul* este numit *starostie*. Există obiceiul ca, uneori, în starostie să meargă mirele de unul singur. Tradițional, mergea starostele la mireasă, iar „mirele rămânea undeva. Starostele vorbește cu părinții fetei și, primind consimțământul, spune unde se găsește mirele, care-i poftit la mireasă” (Stoicani – Soroca) [30]. Peșitul în s. Obreja-Veche, Fălești, avea loc în felul următor: „De-o vorbî s-o înțales doi tineri. Și deamu, băietu trimite o rudî de-a lui la părințai fetii și-i întrebau dacî li-i cu voi și li plași băietu și totodată întreba pi fatî dacî îi plași și ii. Părinții fetii spun cî-i plași și pisti trii zâli vine băietu cu părințai lui și acolo cu vo douî neamuri sî pui în cali cu băiețai. Ei, de-amu acolo ședeau di vorbî și daruri sî iei di socru, di soacrî, di nuni, di cumnați, di mătuși. De-amu aist cu fata, dacî ave puteri sî prinde așa, da dacî nu, sî mai sfătuie și șereu mai ieftin daruri. Dacî

sî-nțălejeu, sî aşăzau la masî şi beu adălmaşu” [31]. Asemuirea fetei cu *mânzăţaca*, *junca*, *giţaca*, *fiara* ş.a. animale tinere, drept „simboluri ale principiilor şi forţelor cosmice, materiale sau spirituale” [13, p. 75], care nu au avut încă urmaşi, nu este deloc întâmplătoare pentru că în multe mitologii şi religii vechi, aceste animale necesare omului, societăţii, deseori emblemează simbolul „fertilităţii, fecundităţii şi al bunăstării întruchipând pământul hrănitor şi zămislitor” [32, p. 427].

De exemplu, vaca, la egipteni şi la indieni asemenea cerbului la români – vechi simbol indo-european, animal sacru, reprezintă bunătatea, puritatea, onoarea şi cinstea aristocratică, concomitent fiind şi călăuză în lumea de dincolo. În concepţia populară, vaca este cea mai de „*seamă de lângă casa omului*», numită fiind şi «*izvorul casei*» [3, p. 685], de aceea, fata asemuită cu junca simbolizează tinereţea, agerimea, dar şi cea mai convingătoare imagine a „fecundităţii şi belşugului, întrupare a puterilor regeneratoare ale firii” [3, p. 685]. Vaca este o reprezentare a „forţei materne hrănitoare a pământului, iar din cauza coarnelor şi a naturii sale feminine este asociată universului lunar” [33, p. 205], simbolismul acesteia este preluat prin analogie şi de imaginea miresei.

În oraşia înregistrată în localitatea Nezavertailovca, Slobozia, fata este simbolizată printr-o căprioară: „*Dar de-o căprioară/ Dulce ca o floare/ Şi mândră ca sfântul soare,/ Să fie împăratului soţioară*” [34]. Această asemuire o întâlnim şi în oraşia culeasă în s. Redi-Cereşnovăţ, Soroca: „*Alţi vânători,/ Mai cunoscători./ Şi-au zâs că e urmă de căprioară/ Să fie împăratului soţioară*” [35]; „*Şi o vânat până vineri îndesară/ Şi o dat peste o urmişoară de fiară/ De care a stat singur şi se miară/ De ce să fie această urmă, de fiară?/ De-ar fi să fiubă de fată de zână,/ Împăratu nu se împreună,/ De-ar fi să fie de fată de crai/ Împăratului nostru de trai*” (Baraboi – Râşcani) [36]; „*Unul zice că-i de zână,/ Iar se găsec şi alţi vânători/ Şi mai cunoscători/ Şi zic că-i de căprioară/ Bună de soţioară*” (Buşila – Făleşti) [37]; „*Iar de la o amiază-ndesară/ A dat de-o urmuşoară/ De căprioară/ Ş-o stat cu toată oastea de se miară*” (Valea Mare – Făleşti) [21]. Trebuie să constatăm că, în esenţă, căprioara este un simbol feminin de o frumuseţe rară, numită în unele localităţi – regina pădurii, pentru că: „frumuseţea sa se datorează strălucirii extraordinare a ochilor: privirea îi este adeseori comparată cu cea a unei fete tinere” [33, p. 41].

Ritualul *peşitul* („*credinţarea*”), tradiţional, avea loc la casa fetei şi se desfăşura conform unor reguli consacrate din moşi-strămoşi ce ţineau şi de comportamentul, ţinuta vestimentară a actanţilor respectivi. Fata era prezentată peşitorilor numai îmbrăcată „în straie de sărbătoare”, pregătite pentru Sfintele Paşti, demonstrând o parte din zestrea ei, moştenită sau lucrată cu propriile mâini, constituind „o dovadă a vredniciei familiei şi a fetei, o mărturie intrinsecă a aptitudinii ei de a întemeia o nouă familie şi de a o înzestra prin truda mâinilor ei” [38, p. 245]. Hainele purtate cu ocazii ceremoniale sau în zile obişnuite, concomitent cu marcarea statutului social al fetei mai simbolizau şi protecţia ei.

Startul dialogului dintre peşitori şi părinţii fetei începea cu ritualul de pregătire a tânărului împărat de vânătoare: „*Tânărul nostru împărat/ De dimineată s-a sculat,/ Faşa*

albă și-a spălat,/ Chica neagră a pieptănat,/ Cu straițe noi s-a îmbrăcat,/ Murgul său a înșeuat,/ Mare oaste a adunat,/ Două sute de grăniceri,/ O sută de ficiori de boieri/ Din cei mai mari,/ Nepoți de generali;/ Și pe la răsărit de soare/ A plecat la vânatoare” (Redi-Cereșnovăț – Soroca) [35] sau: „Împărățelul nostru/ Întru această dimineață/ Pe ochi negri s-o spălat./ La icoană s-o-nchinat,/ Pe crângu cerului s-o uitat/ Și-o văzut la această casă/ O stea frumoasă” (luminoasă) (Pleşeni – Leova) [23]. Cercetătorii etnologi au demonstrat că vânatoarea ca ritual a ajuns în textele orațiilor nupțiale datorită gândirii arhaice a poporului. Exegetul Romulus Antonescu afirmă că: „analogia dintre vânatoare și căsătorie are rădăcini adânci în gândirea arhaică, deoarece vânatul reprezenta ocupația de căpetenie a oamenilor din zorii istoriei, iar textele orațiilor de nuntă dezvăluie această analogie” [3, p. 692]. De exemplu, mirele își adună o oaste numerică din tineri voinici, care, tradițional, urmăresc o ciută, o căprioară, o zânișoară etc., toate acestea întruchipând simbolul tinereții, purității, virginității feminine. „De fapt, cercetătorii consideră că, în textele colindelor și în cele de nuntă, vânatoarea și alaiul ostășesc constituie un simbol al căsătoriei” [3, p. 693].

Trebuie să menționăm că în majoritatea orațiilor timpul de pregătire a mirelui/ împăratului către vânatoare/peșit este dimineața: „*A nostru tânăr împărat/ Dimineața s-a sculat,/ Pe ochi s-a spălat*” [39, p. 85]. Pregătirea către vânatoare/peșit este o sărbătoare importantă pentru mire, deoarece își va cere în căsătorie iubita, astfel va pune piatra de temelie la constituirea orală (temporară) a uniunii legale, acceptată de ambii tineri, în scopul întemeierii unei familii, de a supraviețui în comun, a întreține o viață conjugală, a avea copii etc. Dimineața este timpul zilei considerat cel al încrederii și speranței în viitor, pentru că în acest interval lumina este candidă, simbolizând puritatea, sinceritatea și încrederea în viitor, în oamenii implicați în această cauză, este „simbolul victoriei luminii asupra întunericului” [12, p. 53]. Pregătirea către acest eveniment, tânărul o începe din momentul conștientizării proprii de a fi bun de însurat și că își dorește o schimbare în viață – trecerea de la flăcău la bărbat căsătorit: „*Măndre haine a îmbrăcat,/ Pe cal negru a încălecat,/ Mândră oaste a ridicat,/ Tot boieri bătrâni/ Și feciori tineri,/ Și a plecat la vânat*” [39, p. 85]. Prin aceasta demonstrăm faptul că peșitul este un rit de trecere complex, care are menirea de a schimba și transmite comunității comportamentul și statutul tinerilor ce se căsătoresc, în raport cu cel al colectivității.

În prezent acest rit și-a pierdut mult din valoarea și spectaculozitatea sa, transformându-se într-un obicei de importanță numai pentru un grup restrâns de oameni. Cu toate acestea, subliniem că peșitul, ca rit nupțial, mai este păstrat și practicat în majoritatea cazurilor când un flăcău cere mâna fetei de la părinți ei pentru a se căsători.

Referințe bibliografice

1. Cantemir Dimitrie. *Descrierea Moldovei*. Chișinău: Litera, 1998, 256 p.
2. *Dicționar Enciclopedic*. Chișinău: Cartier, 2001, 1696 p.

3. Antonescu Romulus. *Dicționar de simboluri și credințe tradiționale românești*, 2009, 729 p. Mod de acces: <http://cimec.ro/Etnografie/Antonescu-dictionar/Dictionar-de-Simboluri-Credinte-Traditionale-Romanesti.html> (accesat: 20.07.2017).
4. Sevastos Elena. *Nunta la români. Studiu istorico-etnografic comparativ*. București: Editura Academiei Române, 1889, 406 p.
5. Gorovei Artur. *Datinele noastre la nuntă*. București: Minerva, 1910, 108 p.
6. Pârvescu Petruț. *Dicționar de mitologie*. București: Cartex, 2012, 416 p.
7. Vulcănescu Romulus. *Măștile populare*. București: Editura Științifică, 1970, 341 p.
8. Frazer James George. *Creanga de aur*. Vol. II. București: Minerva, 1980, 332 p.
9. Olteanu Antoaneta. *Metamorfozele sacrului*. Dicționar de mitologie populară. București: Paideia, 1998, 337 p.
10. Coman Mihai. *Bestiarul mitologic românesc*. București: Editura Fundației Culturale Române, 1996, 262 p.
11. Evseev Ivan. *Simboluri folclorice. Lirica de dragoste și ceremonialul de nuntă*. Timișoara: Făclia, 1987, 224 p.
12. Evseev Ivan. *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*. Timișoara: Amarcord, 1994, 120 p.
13. Chevalier Jean; Gheerbrant Alain. *Dicționar de simboluri, mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*. Iași: Polirom, 2009, 1072 p.
14. Marian S. Fl. *Nunta la români. Studiu istorico-etnofolcloric comparativ*. București: Editura „Grai și Suflet – Cultura Națională”, 1995, 605 p.
15. Bodea Augusta. *Etnovalorificări ale fitosferei*. În: *Imagini și permanente în etnologie*. Chișinău: Știința, 1992, p. 60-70.
16. AFAȘM, 1965, ms. 155, f. 231; Cașunca – Florești; inf. Ștefan Ciobanu, 73 de ani; culeg. G. Spataru, M. Papuc.
17. AFAȘM, 1982, ms. 341, f. 26; Cuhureștii de Jos – Camenca; inf. Ilie Negruți, 68 de ani; culeg. Gr. Botezatu.
18. AFAȘM, 1950, ms. 122, f. 83; Berezloji – Susleni; inf. Filimon Remiz, 47 de ani; culeg. M. Savin.
19. AFAȘM, 1950, ms. 122, f. 91; Redi-Cereșnovăț – Soroca; inf. Simion Ponu, f.a.; culeg. M. Savin.
20. AFAȘM, 1965, ms. 154, f. 37-38; Gribova – Râșcani; inf. Ivan Niculcea, 82 de ani; culeg. M. Savin.
21. AFAȘM, 1964, ms. 149, f. 17-19; Valea Mare – Fălești; inf. Neculai Lecičhii, 52 de ani; culeg. Gh. Spătaru, V. Cirimpei, V. Pojoga.
22. AFAȘM, 1962, ms. 142, f. 60-62; Chirileni – Fălești; inf. Dumitru Vladei, 52 de ani; culeg. V. Mahalachi, G. Chicu, G. Sandu.
23. AFAȘM, 1946, ms. 147, f. 119; Pleșeni – Leova; inf. Vladimir Lavric, 56 de ani; culeg. N. Băieșu, A. Hropotinschi, A. Pâslaru.
24. AFAȘM, 1964, ms. 149, f. 131-132; Cotiujenii Mici – Lazo; inf. Vadim Ivanciuc, f.a.; culeg. Gh. Spătaru, V. Cirimpei, V. Pojoga.

25. Comanici Germina. *Ramura verde în spiritualitatea populară*. București: Editura Enciclopedică, 2004, 250 p.
26. Golopenția Anton. *Românii de la est de Bug*. Volumul II. București: Editura Enciclopedică, 2006, 926 p.
27. AFAȘM, 1965, ms. 154, f. 41-51; Gribova – Râșcani; inf. Nicolae Țurcanu, 50 de ani; culeg. A. Hâncu, V. Țurcanu.
28. AFAȘM, 1965, ms. 154, f. 78-81; Gribova – Râșcani; inf. Vasile Brenicer, 37 de ani; culeg. A. Hâncu, V. Țurcanu.
29. AFAȘM, 1965, ms. 154, f. 84; Rublenița – Soroca; inf. Varvara Manea, 55 de ani; culeg. A. Hâncu, V. Țurcanu.
30. AFAȘM, 1965, ms. 154, f. 97-100; Stoicani – Soroca; inf. Carp Pascari, 68 de ani; culeg. A. Hâncu, V. Țurcanu.
31. AFAȘM, 1966, ms. 343, f. 118-126; Obreja Veche – Fălești; inf. Nina Stupac, 68 de ani; culeg. G. Botezatu, I. Buruiană, I. Mamaliga.
32. Evseev Ivan. *Dicționar de simboluri*. București: Vox, 2007, 480 p.
33. Sochircă Lucreția. *Dicționar de motive, teme și simboluri literare*. Chișinău: Farmec-Lux, 2014, 224 p.
34. AFAȘM, 1959, ms. 116, f. 78-83; Nezavertailovca – Slobozia; inf. Petre Dolta, 23 ani; culeg. I. Diordiev.
35. AFAȘM, 1950, ms. 122, f. 91-95; Redi-Cereșnovăț – Soroca; inf. Simion Ponu, f.a.; culeg. M. Savin.
36. AFAȘM, 1950, ms. 122, f. 152-164; Baraboi – Râșcani; inf. Vasile Elputan, f.a.; culeg. G. Dodița.
37. AFAȘM, 1962, ms. 142, f. 13; Bușila – Fălești; inf. Alexandru Cojocar, f.a.; culeg. V. Mihalachi, G. Chicu, I. Sandu.
38. Mureșan Mihaela. *Simbolistica argintului în obiceiurile și credințele populare românești*. În: Drobeta: Seria Etnografie. Tom. XXIV, Drobeta Turnu Severin: Mega, 2014, p. 241-254.
39. *Folclorul obiceiurilor de familie*. Chișinău: Știința, 1979, 308 p.